

УДК 343.322
DOI: 10.31733/17-03-2023-323-324

Ганна РЕЗНІЧЕНКО
доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Одеського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА КОЛАБОРАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 03.03.2022 р. № 2108-IX Кримінальний кодекс України доповнено статтею 111-1 «Колабораційна діяльність» [1].

Колабораційна діяльність, як явище, є новим для кримінального законодавства України, але не новим для міжнародного права. Колабораційна діяльність є значним за своєю суспільною небезпекою кримінальним правопорушенням, приносить значні збитки державі та підриває основи національної безпеки нашої країни, саме тому це кримінальне правопорушення було розташовано у розділі першому Особливої частини Кримінального кодексу України (далі КК України).

Стаття 111-1 Кримінального кодексу України «Колабораційна діяльність» складається з 8 частин, кожна з яких передбачає кримінальну відповідальність за самостійні діяння, за виключенням частини 8 цієї статті, яка фактично передбачає кваліфікований склад цього кримінального правопорушення. Санкції за ч. 1 та 2 ст. 111-1 Кримінального кодексу України передбачають покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років [2]. Такий вид покарання відноситься до тих, що не пов'язані із позбавленням волі. Цей вид покарання у цих частинах застосовується як основна міра покарання, і відповідно до класифікації кримінальних правопорушень, яка передбачена у ст. 12 КК України, ч. 1 та 2 ст. 111-1 КК України, відносяться до категорії кримінальних проступків.

Розділ I «Злочини проти основ національної безпеки», де розташовано ст. 111-1 Кримінального кодексу України, не змінював свою назву, після закріплення у Кримінальному кодексі України поняття «кримінальне правопорушення», саме завдяки тому, що всі статті, які було розташовано у цьому розділі Особливої частини Кримінального кодексу України відносились до категорії «злочинів», згідно класифікації кримінальних правопорушень, передбаченої ст. 12 Кримінального кодексу України. З появою ст. 111-1 Кримінального кодексу України «Колабораційна діяльність», ч.1 та 2 якої відносяться до кримінальних проступків, виникає питання про невідповідність назви розділу та ступеня суспільної небезпечності діянь, відповідальність за які передбачено у статтях цього розділу. Для усунення невідповідності пропонуємо викласти назву розділу I Особливої частини Кримінального кодексу України у такій редакції: «Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України».

По-друге, санкція за ч.1 ст.111-1 Кримінального кодексу України «Колабораційна діяльність» передбачає застосування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років.

Покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю у теорії кримінального права відноситься до змішаних видів покарання. Призначається у випадках, коли вчинення кримінального правопорушення було пов'язане зі службовим становищем підсудного або із зайняттям ним певною діяльністю, з метою недопущення вчинення ним у подальшому кримінальних правопорушень із використанням певної посади чи в результаті зайняття певною діяльністю. Суд не вправі призначити покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю щодо особи, яка не обіймає певної посади або не має права займатися певною діяльністю (лікаруванням, викладанням, управлінням транспортним засобом тощо) [3, с. 324-325].

Логічне та систематичне тлумачення змісту ч. 1 ст. 111-1 КК дає можливість зробити

висновок, що суб'єктом цього діяння є осудна фізична особа, яка досягла віку, з якого настає кримінальна відповідальність. Не містяться вказівки на додаткові ознаки суб'єкта, окрім вказівки на громадянство (громадянин України). Відповідно особи, які вчиняють дії, відповідальність за які, закріплено у ч. 1 ст. 111-1 Кримінального кодексу України, але не обіймають певні посади чи не мають права займатися певними видами діяльності не можуть бути піддані кримінальному покаранню за ч. 1 ст. 111-1 КК України. Проте така ситуація не відповідає принципу справедливості, оскільки дає можливість особам, які вчинили діяння, відповідальність за які передбачена ч. 1 ст. 111-1 КК України, уникати кримінальної відповідальності за свої діяння, у зв'язку із статусом безробітного чи обійманням посад, які не передбачають застосування покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певними видами діяльності. Вихід вбачається у закріпленні в санкції ч. 1 ст. 111-1 Кримінального кодексу України покарань, які могли б застосовуватися до винної особи, але не передбачали обіймання певної посади чи зайняття певними видами діяльності. Пропонуємо доповнити санкцію ч. 1 ст. 111-1 Кримінального кодексу України такими видами кримінальних покарань як штраф, громадські роботи та виправні роботи, оскільки такі види покарання не змінять ступеня суспільної небезпеки вчиненого діяння, але будуть давати можливість притягати до кримінальної відповідальності особі, які вчинили дії, відповідальність за які закріплено у ч. 1 ст. 111-1 КК України.

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: Закон України від 03.03.2022 р. № 2108-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>.

2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Конопельський В. Я., Меркулова В. О. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. Одеса : ОДУВС, 2021. 452 с.

УДК 343.58

DOI: 10.31733/17-03-2023-324-325

Вадим ХАШЕВ

доцент кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ НИЩЕННЯ ТВАРИННОГО СВІТУ, ЩО ВЧИНЯЮТЬ РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКОВІ В УКРАЇНІ

Повномасштабне вторгнення військ російської федерації спричинило масштабну шкоду не лише громадянам, промисловості та інфраструктурі нашої країни, але й довкіллю. Під час ведення бойових дій російські військові використовують такі методи, що завдають катастрофічних збитків навколишньому природному середовищу: атмосферному повітрю, землям, водним об'єктам, об'єктам рослинного світу, а також тваринам.

Наприклад, у Азовському та Чорному морях зафіксовано випадки масової загибелі дельфінів та різних видів риб від неконтрольованих розливів пального та розриву боєприпасів. Те ж саме відбувається й у акваторії річки Дніпро. У даному випадку, імовірно за все, такі факти є супутніми наслідками ведення бойових дій. Хоча і не виключається непрямий умисел з боку російських військових щодо настання смерті зазначених мешканців морів.

Крім того, російська армія не лише випалює ліси снарядами й забруднює землі токсичним паливом, а ще й натхненно бомбардує авіацією корівники, розстрілює артилерією зоопарки, морить голодом і холодом мільйони курей та навіть страчує через підвищення сірих хом'яків, що занесені в Червону книгу України. Варварське вбивство гризунів і, наприклад, неодноразове влучання в Харківський екопарк, де мавпи з переляку самі себе вбивали об огорожу, ілюструють ставлення росіян до нашої природи [1]. Тобто постає питання, щодо кваліфікації умисних посягань на тваринний світ України, котрі вчиняють російські військові.